

Nr 142.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående tillägg till gällande grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar; given Stockholms slott den 28 februari 1919.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att i de av Kungl. Maj:t med riksdagen antagna, i kungörelse den 24 november 1876 innefattade grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar m. m. må införas en ny punkt 5^{1/2} med följande lydelse:

5^{1/2}.

Den, som vid avskedstagande icke uppfyllt villkoren för erhållande av pension och fyllnadspension efter den lönegrad, han innehar, skall vara berättigad till pension och fyllnadspension i den högsta lönegrad, inom vilken han uppfyllt villkoren för pensions och fyllnadspensions erhållande.

GUSTAF.

Erik Palmstierna.

*Utdrag av protokollet över sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
28 februari 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELINER,
Statsråden: PETERSSON,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet friherre Palmstierna anförde.

Sedan fråga väckts om komplettering av de den 3 oktober 1876 av Kungl. Maj:t fastställda, i nådig kungörelse den 24 november 1876 intagna grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar, i vad angår pension och fyllnadspension för den, som vid avskedstagandet icke uppfyllt villkoren för erhållande av sådana förmåner efter den lönegrad, han innehar, får jag härmed anmäla detta ärende.

Grunder för
pensionering
av flottans
befäl och un-
derbefäl med
vederlikar.

Berörda grunder, vilka jämlikt meddelade bestämmelser jämväl äga tillämpning med avseende å motsvarande personal vid kustartilleriet samt beträffande personalen vid nyorganiserade civilmilitära kårer, innehålla under nedan angivna punkter följande stadganden.

1.

Den, som innehar fast lön på stat till belopp ej överstigande 1,000 kronor, erhåller i pension och fyllnadspension lörens hela belopp. För innehavare av lön, överstigande 1,000 kronor men ej uppgående till 6,000 kronor, utgår pension jämte fyllnadspension med 80 procent av lören, dock att för alla löner emellan 1,000 och 1,250 kronor förstnämnda belopp, eller 1,000 kronor, kommer att såsom pension med fyllnadspension beräknas. Innehavare av lön till belopp av 6,000 kronor eller därutöver erhåller i pension jämte fyllnadspension 75 procent av lören. Utav sammanlagda beloppet av pension jämte fyllnadspension utgöra två tredjedelar pension och återstående tredjedelen fyllnadspension.

2.

Envar vid ifrågavarande kårer, som vid avskedstagandet stått i tjänst vid flottan i 30 år och uppnått en ålder av 55 år samt i övrigt till amiralitetskrigsmanskassan erlagt stadgad pensionsavgift, är berättigad att, vid avskedstagandet, ur nämnda kassa erhålla pension, beräknad enligt punkten 1 här ovan.

Vid uppnådda 50 levnadsår och efter 30 års tjänstetid äger avskedstagande, under enahanda förutsättning, från amiralitetskrigsmanskassan erhålla i pension 75 procent av den pension honom skulle tillkomma vid 55 levnadsår, och utgår denna lägre pension intill fyllda 55 år, varefter den pensionstagande är berättigad åtnjuta den pension, honom bort, om han kvarstått i tjänsten, vid den tiden tillfalla.

3.

För åtnjutande av den pension, som enligt dessa grunder åtföljer tjänst, erfordras att hava samma tjänst i minst två år på stat innehaft.

4.

Den, som uppnått de levnads- och tjänstår, som erfordras för pension ur amiralitetskrigsmanskassan, men icke minst två år på stat innehaft sin tjänst, skall vara berättigad till den pension, som åtföljer närmast lägre lönegrad.

5.

Fyllnadspension, beräknad enligt 1:a punkten, utgår endast till den, som är berättigad till pension ur amiralitetskrigsmanskassan och vid

avskedstagandet uppnått en levnadsålder av: flaggman, fält- och regementsläkare 65, kommandör 60 samt alla övriga 55 år.

6.

Pensionsavgift skall av löntagare till amiralitetskrigsmanskassan årligen erläggas med ett belopp, motsvarande fyra procent av summan utav pensionen jämte fyllnadspensionen.

Kungl. brev
den 28 november 1902
ang. tillämpning å marinen
läkarpersonal av
grunderna för
pensionering
av flottans
befäl m. fl.

Då den föreliggande frågan närmast föranletts av ett fall inom marinläkarkåren, må utöver det föregående även nämnas, att Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 28 november 1902 föreskrivit, att vad genom ovanberörda kungörelse den 24 november 1876 meddelats angående grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar skall lända till efterrättelse beträffande marinläkarkåren, varvid skall iakttagas, bland annat,

att vid beräkning av pension och fyllnadspension intjänata ålders-tillägg skola räknas till lönen;

att såsom tjänstetid, vilken grundar rätt till pension och fyllnadspension, skall räknas hela den tid, löntagaren stått i statens tjänst; samt

att fyllnadspension, beräknad enligt 1:a punkten i ovannämnda, den 3 oktober 1876 fastställda pensioneringsgrunder, utgår endast till den, som är berättigad till pension ur flottans pensionskassa och vid avskedstagandet uppnått en levnadsålder av, marinöverläkare och förste marinläkare 60 samt marinläkare av 1:a eller andra 2:a graden 55 år.

Tillika har stadgats, att vad sålunda föreskrivits skall i tillämpliga delar gälla beträffande läkare vid kustartilleriet.

Grunder för
pensionering
av arméns
befäl och
underbefäl med
vederlikar.

För arméns befäl och underbefäl med vederlikar är, på samma sätt som för motsvarande befattningshavare vid marinen, totalpensionen uppdelad i s. k. kassapension och fyllnadspension. För erhållande av fyllnadspension finnas likaledes vissa åldersbestämmelser. Därutöver är emellertid i de för arméns befäl och underbefäl med vederlikar den 22 juni 1877 fastställda pensioneringsgrunder under punkt 4 föreskrivet, att den, som ej uppnått den levnadsålder och tjänstetid, som erfordras för erhållande av fyllnadspension inom hans innehavande grad, men väl den levnadsålder och tjänstetid, som för en lägre grad äro för pensionsrätt bestämda, må kunna avgå med sådan pension i den högsta grad, inom vilken han uppfyllt villkoren för pensionens erhållande. I de för marinen personal meddelade pensionsbestämmelser finnes ingen häremot svarande föreskrift.

I en den 30 mars 1917 dagtecknad ansökan anhöll förste marinläkaren C. J. A. Kjellberg, att i händelse av avskedstagande under år 1917 bliva tillerkänd den pension och fyllnadspension, vartill han enligt ovannämnda nådiga brev den 28 november 1902 varit berättigad, om han kvarstått i sin förut innehavda lägre befattning såsom marinläkare av 1:a graden vid marinläkarkåren. Såsom innehavare av en marinläkartjänst av 1:a graden skulle han nämligen enligt berörda nådiga brev varit förpliktad att avgå i december 1917. Han skulle ock vid avskedstagandet varit berättigad till pension och fyllnadspension av sammanlagt 3,200 kronor.

Förste marinläkaren C. J. A. Kjellbergs ansökan den 30 mars 1917.

Direktionen över flottans pensionskassa anförde i den 29 maj 1917 häröver avgivet utlåtande följande.

Direktionens över flottans pensionskassa utlåtande den 29 maj 1917.

Sökanden vore född den 22 december 1862 och hade enligt ansöknings bilagd merit- och tjänstförteckning stått i statens tjänst från och med den 1 april 1886 till och med den 4 september samma år samt från och med den 30 december 1887 oavbrutet till närvarande tid.

Den 22 december 1917 uppnådde sökanden 55 års ålder. Om han kvarstode i tjänst till nämnda dag och fortfarande erlade stadgad pensionsavgift, hade han stått i statens tjänst under sammanlagt 30 år 4 månader 26 dagar från tjugu års ålder och under denna tid erlagt flottans pensionskassa tillkommande avgifter från och med november 1893 till och med december 1897 samt från och med juni 1898 intill närvarande tid, därav såsom förste marinläkare från och med år 1910.

Uti 12 § 1 mom. av flottans pensionskassas reglemente stadgades, att till pension ur kassan vore en var delägare vid avskedstagande berättigad, som stått i tjänst vid flottan eller något av de i 2 § 1 och 2 mom. nämnda verk i 30 år och uppnått en ålder av 55 år samt i övrigt till kassan erlagt stadgad pensionsavgift.

Kungl. brevet den 28 november 1902 till direktionen över flottans pensionskassa angående tillämpning å personal vid flottans marinläkarkår samt å läkare vid kustartilleriet av grunderna för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar m. m. innehölle, bland annat, bestämmelserna, att vid beräkning av pension och fyllnadspension intjänade ålderstillägg skulle räknas till lönen, att såsom tjänstetid, vilken grundade rätt till pension och fyllnadspension, skulle räknas hela den tid, löntagaren stått i statens tjänst, samt att fyllnadspension, beräknad enligt 1:a punkten i gällande pensioneringsgrunder, utginge endast till den, som vore berättigad till pension ur flottans pensionskassa och vid

avskedstagandet uppnått en levnadsålder av, marinöverläkare och förste marinläkare 60 samt marinläkare av 1:a eller 2:a graden 55 år.

En levnadsålder vid avskedstagandet av 60 år vore sålunda ett villkor för att en förste marinläkare skulle bliva berättigad till erhållande av fyllnadspension. Sökanden bleve alltså, om han efter den 22 december 1917 men före uppnådda sextio levnadsår undfinge avsked, berättigad allenast till pension genom flottans pensionskassa med 2,400 kronor. Fyllnadspensionen 1,200 kronor erhöle han däremot icke.

Enligt nr 37 av 1908 års stater till femte huvudtiteln innehade sökanden såsom marinläkare av 1:a graden två ålderstillägg. Om sökanden i stället för att befordras till förste marinläkare fortfarande intill den 22 december 1917 kvarstått såsom marinläkare av 1:a graden, skulle han, om avsked meddelats honom efter sistnämnda dag, för uppnådda 55 levnads- och 30 tjänstår varit berättigad till pension av 2,133 kronor 33 öre och fyllnadspension av 1,066 kronor 67 öre eller tillsammans 3,200 kronor.

Chefens för
marinstaben
utlåtande den
15 juni 1917.

Chefen för marinstaben avgav utlåtande i ärendet den 15 juni 1917 och hemställde därvid, under framhållande att pensionsbestämmelserna i förevarande och liknande fall påtagligen syntes oegentliga och borde med det snaraste ändras, att Kungl. Maj:t måtte avlåta proposition till riksdagen om sådant tillägg till punkt 5 av kungörelsen den 24 november 1876 angående grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar, att den, vilken vid avskedstagandet uppnått 55 år, men icke den för erhållande av fyllnadspension stadgade levnadsåldern, måtte erhålla fyllnadspension i den närmast lägre tjänst, varuti villkoren för dylik pensions erhållande av den avskedstagande uppfyllts.

Marinförvalt-
ningens ut-
låtande den
2 juli 1917.

Marinförvaltningen tillstyrkte i utlåtande den 2 juli 1917 att proposition avlättes till riksdagen i enlighet med chefens för marinstaben hemställan.

Statskon-
torets ut-
låtande den
30 augusti
1917.

Statskontoret yttrade i utlåtande den 30 augusti 1917 följande.

Vad till en början beträffade sökandens framställning att i händelse av avskedstagande under år 1917 varda tillerkänd den pension och fyllnadspension, vartill han enligt skrivelsen till direktionen över flottans pensionskassa den 28 november 1902 angående tillämpning å personal bland annat vid flottans marinläkarkår av grunderna för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar m. m. skulle varit be-

rättigad, om han kvarstått i sin förut innehavda lägre befattning såsom marinläkare av 1:a graden vid marinläkarkåren, kunde statskontoret, med hänsyn till ovannämnda skrivelse ävensom omförmälda, genom kungörelsen den 24 november 1876 till efterrättelse meddelade grunder, icke tillstyrka bitfall till ansöknigen.

Beträffande åter vad chefen för marinstaben i sitt utlåtande anført därom, att pensionsbestämmelserna i förevarande och liknande fall påtagligen syntes oegentliga och på den grund med det snaraste torde böra ändras, ville statskontoret framhålla att, även om man ansåge, att de nuvarande pensioneringsgrunderna för marinen uti ifrågavarande avseende kunde tarva en ändring, någon sådan partiell ändring knappast syntes böra nu vidtagas, utan torde denna fråga böra bedömas i sammanhang med övriga delar av det fullständiga förslag till omläggning av det militära pensionsväsendet, som av därtill utsedda kommitterade framlagts i deras betänkande av den 31 maj 1912 och vore på Kungl. Maj:ts prövning beroende. Statskontoret hemställde fördenskull, att icke heller chefens för marinstaben ifrågavarande framställning måtte för det dåvarande föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Direktionen över arméns pensionskassa erinrade i utlåtande den 17 oktober 1917 allenast om ovan återgivna bestämmelse i punkt 4 av de för arméns befäl och underbefäl med vederlikar gällande pensioneringsgrunder ävensom att liknande bestämmelse återfunnes under § 8 i föreslagen ny militär pensionslag.

Direktionens
över arméns
pensionskassa
utlåtande den
17 oktober
1917.

Vid föredragning den 9 november 1917 fann Kungl. Maj:t den av Kjellberg gjorda framställningen ej till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

Kungl. Maj:ts
beslut den 9
november
1917.

Förevarande fråga uppkom sedermera ånyo i samband med vissa av chefen för marinstaben framförda önskemål i avseende å pensionering, tjänsteställning m. m.

I det utlåtande, som i anledning av framställningen om nämnda önskemål den 22 mars 1918 avgavs av direktionen över flottans pensionskassa, framhöll direktionen, hurusom åt gällande pensionsgrunder för flottans befäl och underbefäl med vederlikar givits en sådan lydelse, att dessa i vissa avseenden kunde giva anledning till misstolkning eller leda till rent av orimliga förhållanden. Sålunda kunde det icke anses riktigt eller rättvist, att, som nu vore fallet, på den grund att för vissa befattningshavare såsom villkor för fyllnads-

Direktionens
över flottans
pensionskassa
utlåtande den
22 mars 1918.

pensions erhållande vore föreskrivet en högre levnadsålder vid avskedstagande än för andra, lägre befattningshavare inom samma kår, innehavaren av den högre tjänstegraden eller tjänsteklassen vid avskedstagande före uppnåendet av nämnda levnadsålder i pensionshänseende skulle bliva sämre ställd, än om han icke erhållit befordran till innehavande tjänst. En sådan tjänstinnehavare borde rättvisligen bliva berättigad till fyllnadspension i den högsta lönegrad, inom vilken han uppfyllt villkoren för sådan pensions erhållande.

Direktionen tillstyrkte därför, att i pensioneringsgrunderna efter punkt 5 insattes en ny punkt 5 $1\frac{1}{2}$, så lydande:

»Den, som vid avskedstagande icke uppnått de levnads- och tjänstår, som erfordras för fyllnadspension efter den lönegrad han innehar, skall vara berättigad till fyllnadspension i den högsta lönegrad, inom vilken han uppfyllt villkoren för sådan pensions erhållande.»

Statskon-
torets utlå-
tande den
2 maj 1918.

Statskontoret yttrade sig i utlåtande den 2 maj 1918 sålunda:

Vad anginge frågan om den pension, som enligt nu gällande bestämmelser kunde anses tillkomma den, vilken icke i allo uppfyllt villkoren för pension i den tjänst han innehade men väl de villkor, som i sådant avseende gällde för den lägre tjänst, han förut innehaft, hade det visserligen i annat sammanhang gjorts gällande, att bestämmelserna icke uttryckligen lade hinder i vägen för en tolkning i den riktning, att fyllnadspension måtte åtnjutas för den högsta tjänst, för vilken vederbörande uppfyllt i sådant avseende stadgade villkor; och att döma efter vad den militära pensionskommittén i dess den 31 maj 1912 avgivna betänkande anförde i denna fråga syntes tillämpningen vid den tiden hava gått i nyss angivna riktning. Å sid. 44 av nämnda betänkande hette det: »Nu gällande pensioneringsgrunder för armén innehålla ett medgivande för den, vilken ej uppnått den levnadsålder och tjänstetid, som erfordras för erhållande av fyllnadspension inom hans innehavande grad, men väl den levnadsålder och tjänstetid, som äro bestämda för pensionsrätt i en lägre grad, att kunna avgå med sådan pension i den högsta grad, inom vilken han uppfyllt villkoren för pensions erhållande. Denna bestämmelse, som visserligen saknar motsvarighet i pensioneringsgrunderna för marinen, men likväl i praxis även där vunnit tillämpning, har vid sin tillkomst motiverats därmed, att det icke syntes vara med billighet överensstämmande, att officerare i högre grad, där pensionsrätten först senare inträdde, ej skulle få begagna den pensionsrätt i lägre grad, vartill de varit berättigade, om de kvarstått i denna grad. Det skäl, som sålunda föranlett ifrågavarande medgi-

vande, torde allt fortfarande äga giltighet. Kommittén har därför ansett sig böra i sitt lagförslag upptaga den nu gällande bestämmelsen såsom undantag från den allmänna regeln, att tjänstinnehavare, som, utan att därtill vara skyldig, avgår från tjänsten, icke må vara berättigad till pension.»

De sakkunniga för det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering hade i sitt den 3 november 1917 avgivna betänkande II framlagt förslag till bestämmelser angående statens tjänstemannapensionering och därvid i kap. III, som innehölle särskilda bestämmelser angående innehavare av ordinarie militär eller civilmilitär tjänst, upptagit ett stadgande om rätt i vissa fall till pension, beräknad efter lägre tjänst än den, som vid avgången innehades, (se 9 §) i nära överensstämmelse med nu gällande stadgande i pensioneringsgrunderna för arméns personal, utan att, såvitt av betänkandet framginge, de sakkunniga därmed ansett sig för marinens personals vidkommande hava föreslagit något nytt. Men även om en med stadgandet i pensioneringsgrunderna för armén överensstämmande tillämpning av pensioneringsgrunderna för marinen kunde hava förekommit, så framginge dock av vad som i ärendet anförts av direktionen över flottans pensionskassa och kassans kamrerare, att en sådan tillämpning i allt fall numera icke ansåges kunna äga rum. Vid sådant förhållande och då det förefölle statskontoret lämpligt att vad i nu förevarande avseende gällde för arméns personal bleve stadgat även för personalen vid marinen, syntes en uttrycklig bestämmelse därom vara erforderlig.

Statskontoret ville emellertid framhålla, att, även om nuvarande pensioneringsgrunder för marinen i såväl nyssnämnda som vissa andra avseenden kunde anses tarva ändringar, några sådana partiella ändringar dock knappast syntes böra nu vidtagas, utan torde dessa spörsmål böra bedömas i sammanhang med övriga delar av det fullständiga förslag till omläggning av det militära pensionsväsendet, som av förenämnda kommitté framlagts och som sedermera enligt ovan omförmälda sakkunnigas betänkande II inordnats i det av dem föreslagna systemet för statens tjänstemannapensionering.

I skrivelse den 31 maj 1918 har förste marinläkaren Kjellberg anhållit, att hans i det föregående återgivna ansökning att i händelse av avgång ur tjänsten vid fyllda 55 år och före 60 år varda tillerkänd de pensionsförmåner, som skulle hava tillkommit honom, om han kvarstått i förut innehavd, lägre befattning, måtte upptagas till förnyad prövning. Han har därvid anført följande.

Förste marin-
läkaren
C. J. A.
Kjellbergs
ansökan den
31 maj 1918.

Orsaken till den förnyade ansökningen vore, bland annat, vunnen upplysning om tre fall, då Kungl. Maj:t på tillstyrkan av direktionen över flottans pensionskassa tillerkänt vederbörande pension och fyllnadspension i närmast lägre lönegrad, än den de vid avskedet innehade.

Sålunda hade kommendörerna C. G. V. Bretzner och C. E. Smith före fyllda 56 år erhållit avsked år 1899 med fulla pensionsförmåner i kommendörkapstens av 1:a graden löneklass, och år 1905 hade konteramiralen C. M. Ingelman avgått vid 63 års ålder med kommendörs pension och fyllnadspension. Alla hade haft mer än 30 tjänstår, men ingen av dem hade vid avskedet innehaft sin senaste befattning två år på stat.

Enligt punkt 2 i grunderna för pensionering av flottans befäl hade de alltså haft rätt till pension ur amiralitetskrigsmanskassan (flottans pensionskassa), men då de ej under två år på stat innehaft resp. flaggmans- och kommendörsbefattningar, hade de enligt punkt 3 ej kunnat tillerkännas pension inom desamma.

Tack vare punkt 4 hade de emellertid kunnat förklaras berättigade till pension i närmast lägre lönegrad, och med rätt till pension följde sedan även rätt till fyllnadspension, för så vitt man uppnått den för tjänsten i fråga fastställda levnadsåldern, vilket hade varit händelsen med alla tre.

Enligt bifogad tjänst- och meritförteckning hade Kjellberg fyllt 55 år, varit över 30 år i statens tjänst samt mer än två år på stat innehaft icke blott närmast lägre, utan även nu innehavande tjänstebefattning. Därigenom kunde nämnda punkt 4 i pensioneringsgrunderna icke tillämpas på Kjellberg.

Direktionen över flottans pensionskassa hade också i sitt utlåtande den 29 maj 1917 förklarat Kjellberg berättigad till pension i innehavande lönegrad, men i överensstämmelse med punkt 5 förvägrat honom rätt till fyllnadspension inom densamma, då han ej uppnått de härför obligatoriska 60 levnadsåren; däremot hade alla villkoren varit uppfyllda för erhållande av pension och fyllnadspension inom närmast lägre lönegrad, om han kvarstått i densamma till fyllda 55 år.

Om pensioneringsgrunderna lade oöverstigliga hinder i vägen för åtnjutande av pension i en högre och fyllnadspension i en lägre befattning, inträffade lätt det sakförhållandet, att, om en statstjänare av en eller annan orsak avginge ur en tjänst, som han innehaft fulla två år på stat, han förlorade rätten till den intjänta fyllnadspension, som han bekommit, i händelse han avgått en å två månader tidigare.

Huruvida detta kunde anses överensstämma med rättvisa och bil-

lighet, lämnade Kjellberg därhän. Ett faktum vore emellertid, att staten icke skördade enbart vinst härpå; dess intressen toge även skada.

Den, som ej erhöile fyllnadspension, vore nämligen enligt punkt 11 i pensioneringsgrunderna ej längre tjänstgöringsskyldig. Ett dylikt förfarande ginge enligt Kjellbergs förmenande stick i stäv mot den strävan, som allt mer gjorde sig gällande att genom förtidspensionering och uppsättande av nya reservstater föryngra och utvidga arméns och flottans olika kårer.

På grund av det anförda anhölle Kjellberg därför, att i händelse av avgång ur tjänsten före 60 år bliva tillerkänd pension i innehavande och fyllnadspension i närmast lägre befattning, eller, om gällande pensioneringsgrunder lade hinder i vägen därför, av nåd befrias från rätten till pension i innehavande grad och i likhet med Ingelman, Bretzner och Smith erhålla såväl pension som fyllnadspension i närmast lägre lönegrad, vad Kjellberg beträffade som marinläkare av 1:a graden med intjänta ålderstillägg.

Över Kjellbergs sålunda förnyade ansökan har direktionen över flottans pensionskassa den 10 augusti 1918 avgivit utlåtande.

Direktionens
över flottans
pensionskassa
utlåtande
den 10 augusti
1918.

Efter att hava erinrat om det av direktionen den 29 maj 1917 avgivna, här ovan omförmälda utlåtandet, har direktionen ytterligare anført följande.

I fråga om de av sökandena uti förevarande förnyade framställning åberopade fall, då Kungl. Maj:t på tillstyrkan av direktionen tillerkänt vederbörande pension och fyllnadspension i närmast lägre lönegrad än den, de vid avskedet innehade, nämligen kommendörerna C. G. V. Bretzner och C. E. Smith samt konteramiralen C. M. Ingelman, finge direktionen framhålla, att ingen av dem, såsom sökanden också påvisat, innehaft sin vid avskedet innehavande befattning i minst två år på stat. Alla tre hade emellertid uppnått de levnads- och tjänstår, som erfordrades för erhållande av pension ur pensionskassan, och hade sålunda jämlikt 12 § 4 mom. av nådiga reglementet för flottans pensionskassa och 4 punkten i gällande pensioneringsgrunder varit berättigade till pension i närmast lägre lönegrad. Sökanden hade däremot under mer än två år innehaft lön såsom förste marinläkare, vadan enligt gällande bestämmelser någon rätt för honom att komma i åtnjutande av pension såsom marinläkare av 1:a graden icke förefunnes.

Det kunde emellertid enligt direktionens förmenande icke anses rättvist att på den grund, att för vissa befattningshavare såsom villkor för fyllnadspensionens erhållande vore föreskrivet en högre levnadsålder vid

avskedstagandet än för andra lägre befattningshavare inom samma kår, innehavaren av den högre tjänstegraden eller tjänsteklassen vid avskedstagande före uppnåendet av nämnda levnadsålder i pensionshänseende skulle bliva sämre ställd, än om han icke erhållit befordran till innehavande grad, utan borde en sådan tjänstinnehavare rättvisligen bliva berättigad till fyllnadspension i den högsta lönegrad, inom vilken han uppfyllt villkoren för sådan pensions erhållande.

Under påvisande härav hade direktionen också, efter avgivandet av förenämnda yttrande angående sökandens pensionsrätt, uti sitt utlåtande den 22 mars 1918, i anledning av vad i en av chefen för marinstaben gjord framställning angående vissa föreskrifter för tjänsteställning och befordran för officerare och vederlikar inom marinen anförts i fråga om ändring i gällande bestämmelser angående pensionering av marinens personal, tillstyrkt, att i pensioneringsgrunderna efter punkt 5 skulle insättas en ny punkt 5 $1\frac{1}{2}$, så lydande:

»Den, som vid avskedstagande icke uppnått de levnads- och tjänstår, som erfordras för fyllnadspensionen efter den lönegrad, han innehar, skall vara berättigad till fyllnadspension i den högsta lönegrad, inom vilken han uppfyllt villkoren för sådan pensions erhållande».

Med tillämpning å sökanden av detta direktionens förslag skulle sökanden vid avskedstagande före uppnådda 60 levnadsår bliva berättigad till pension såsom förste marinläkare med 2,400 kronor och fyllnadspension såsom marinläkare av 1:a graden med 1,066 kronor 67 öre eller tillhopa 3,466 kronor 67 öre.

Då sökanden intjänat såväl pension som fyllnadspension såsom marinläkare av 1:a graden, syntes det direktionen att billighet och rättvisa också krävde, att han vid avskedstagande komme i åtnjutande av åtminstone dessa redan intjänade pensionsförmåner, ehuru, såsom ovan påvisats, detta icke vore i överensstämmelse med gällande bestämmelser. Direktionen ville emellertid ifrågasätta, huruvida icke frågan om sökandens pensionsrätt kunde lösas på sådant sätt, att han, i enlighet med av honom alternativt därom gjord hemställan, komme i åtnjutande av pension såsom förste marinläkare och fyllnadspension såsom marinläkare av 1:a graden.

Marinförvalt-
ningens ut-
låtande den
3 oktober
1918.

I utlåtande den 3 oktober 1918 har marinförvaltningen anført, att ämbetsverket funne det önskvärt, att sökanden, därest han komme att avgå från sin tjänst, innan han uppnått 60 levnadsår, kunde tillerkännas fyllnadspension såsom marinläkare av 1:a graden med bibehållen rätt till pension såsom förste marinläkare. Därför torde emellertid erfordras

den ändring, under riksdagens medverkan, av gällande reglemente för flottans pensionskassa, varom direktionen över pensionskassan, såsom av dess utlåtade i ärendet framginge, tidigare gjort framställning.

Sedermera hava fullmäktige i flottans pensionskassa den 31 oktober 1918 avlåtit en skrivelse till Kungl. Maj:t, däri fullmäktige erinrat om de av direktionen över pensionskassan avgivna utlåtandena över de av förste marinläkaren Kjellberg gjorda, här ovan omförmälda ansökningarna samt framhållit, hurusom redan den år 1905 tillsatta kommittén för avgivande av förslag angående förtidspensionering av officerare och underofficerare vid marinen påvisat, att reglementsbestämmelserna för flottans pensionskassa saknade den för arméns pensionskassa befintliga föreskriften, att den, som ej uppnått den levnadsålder och tjänstetid, som erfordrades för erhållande av fyllnadspension inom hans innehavande grad, men väl den levnadsålder och tjänstetid, som för en lägre grad vore för pensionsrätt bestämt, kunde få avgå med sådan pension i den högsta grad, inom vilken han uppfyllt villkoren för pensions erhållande.

Framställning
av fullmäktige
i flottans
pensionskassa
den 31 oktober
1918.

Då enligt fullmäktiges förmenande pension och fyllnadspension var för sig borde utgå med belopp för de högsta tjänstegrader, uti vilka den avgående uppfyllt villkoren för erhållande av pension resp. fyllnadspension, samt formuleringen av föreskrifterna i gällande pensioneringsgrunder rörande villkoren för rätt till fyllnadspensions erhållande vore mindre tydlig, hemställde fullmäktige, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om att förenämnda, av direktionen föreslagna tillägg till punkt 5 i berörda pensioneringsgrunder måtte varda i desamma intaget.

I den av fullmäktige i flottans pensionskassa den 31 oktober 1918 efter fullbordad granskning av kassans förvaltning till Kungl. Maj:t avgivna berättelse hava fullmäktige under § 9 upptagit förevarande pensioneringsfråga och därvid yttrat följande.

Fullmäktiges
i flottans
pensionskassa
berättelse den
31 oktober
1918.

Uti 5 § av revisionsberättelsen för år 1917 hade revisorerna anfört:

»I skrivelse den 13 mars 1917 hade förste marinläkaren C. J. A. Kjellberg anhållit att i händelse av avskedstagande under år 1917 varda tillerkänd den pension och fyllnadspension, vartill han enligt nådiga skrivelsen den 28 november 1902 angående tillämpningen å personal vid marinläkarkåren av grunderna för pensionering av flottans befäl m. m. varit berättigad, därest han kvarstått i sin förut innehavda lägre befattning såsom marinläkare av 1:a graden, eller 3,200 kronor.

I häröver den 29 maj 1917 avgivet underdånigt utlåtande anförde direktionen över flottans pensionskassa, bland annat,

att sökanden den 22 december 1917 komme att uppnå 55 års ålder;

att uti 12 § 1 mom. av kassans reglemente stadgades, att till pension ur kassan vid avskedstagandet delägare vore berättigad, som stått i tjänst i flottan i 30 år och uppnått en ålder 55 år;

att fyllnadspension, beräknad enligt 1:a punkten i de den 3 oktober 1876 fastställda pensioneringsgrunderna, enligt ovannämnda nådiga skrivelse den 28 november 1902 endast utginge till den, som vore berättigad till pension ur flottans pensionskassa och vid avskedstagandet uppnått en levnadsålder av, förste marinläkare 60 år samt marinläkare av 1:a graden 55 år;

att en levnadsålder vid avskedstagandet av 60 år sålunda vore ett villkor för att en 1:e marinläkare skulle vara berättigad till erhållande av fyllnadspension; samt

att sökanden alltså, om han efter den 22 december 1917 men före uppnådda 60 levnadsår undfinge avsked, allenast vore berättigad till pension av 2,400 kronor, men ej till den till 1,200 kronor uppgående fyllnadspensionen; varjämte direktionen erinrade,

att sökanden, därest han, i stället för att befordras till förste marinläkare, intill den 22 december 1917 kvarstått såsom marinläkare av 1:a graden, varit berättigad till pension av 2,133 kronor 33 öre och fyllnadspension av 1,066 kronor 67 öre, eller tillsammans 3,200 kronor.

Revisorerna finna visserligen, att föreskrifterna i pensioneringsgrunderna rörande villkoren för fyllnadspensions erhållande äro mindre tydliga och att de nog kunna tolkas i enlighet med direktionens utlåtande, men då ifrågavarande föreskrifter i flera fall, såsom revisorerna nedan angiva, förut av direktionen givits en annan tolkning, vilken vunnit Kungl. Maj:ts godkännande, finna revisorerna det anmärkningsvärt, att direktionen i sitt underdåniga yttrande ej gjort någon som helst erinran om den tolkning, som sålunda hittills givits av föreskrifterna.

I utlåtande den 17 januari 1909 över en av kommandören C. E. Smith gjord underdånig ansökan om avsked meddelade direktionen att, som kommandör Smith, vilken var 55½ år gammal, icke innehaft kommandörstjänst två år på stat, men uppfyllt föreskrivna villkor för erhållande av full pension och fyllnadspension såsom kommandörkapten av 1:a graden, vore han berättigad till en årlig pension av 2,133 kronor 33 öre och fyllnadspension 1,066 kronor 67 öre eller tillsammans 3,200 kronor.

Enahanda utlåtande avgav direktionen i fråga om pensionsrätten

för kommandören C. G. V. Bretzner, vilken den 9 mars 1899 vid 55^{7/12} års ålder anhållit om avsked.

I utlåtande den 14 april 1905 över konteramiralen C. M. Ingelmanns pensionsrätt anför direktionen bland annat, att, enär konteramiralen Ingelman uppnått 60 men icke 65 levnadsår och stått uti oavbruten tjänst vid flottan under mera än 30 år, han uppfyllt föreskrivna villkor för erhållande av fulla pensionsförmåner efter den tjänstegrad, uti vilken han senast under två år uppburit lön på stat eller såsom kommandör, och vore för den skull berättigad att åtnjuta pension 3,000 kronor och fyllnadspension 1,500 kronor.

Det kan visserligen göras den erinran, att samtliga nu omförmälda fall i så måtto skilja sig från det i fråga om förste marinläkaren Kjellberg föreliggande, att vederbörande ej innehaft sin vid avskedet innehavande tjänst i minst två år på stat. För direktionens argumentering har emellertid detta förhållande tydligen ej haft någon betydelse, då direktionen i sitt yttrande uteslutande hänvisar till Kjellbergs levnadsålder såsom hinder för åtnjutande av fyllnadspension såsom förste marinläkare och alldeles frånser möjligheten av att han kunnat erhålla fyllnadspension såsom marinläkare av 1:a graden.

I samtliga ovan angivna fall förklarade Kungl. Maj:t vederbörande berättigad åtnjuta pension och fyllnadspension med de av direktionen angivna beloppen. Revisorerna hålla därför för sannolikt, att Kungl. Maj:t, därest direktionen omförmäلت den tolkning, som i dessa tidigare fall givits pensioneringsgrunderna, skulle funnit förste marinläkaren Kjellberg berättigad åtnjuta fyllnadspension såsom marinläkare av 1:a graden.»

Med anledning härav hade direktionen över flottans pensionskassa i avgivet yttrande anført följande:

»I fråga om de av revisorerna påpekade fallen, då i enlighet med av direktionen avgivna särskilda yttranden vederbörande erhållit pension och fyllnadspension i närmast lägre lönegrad än den de vid avskedet innehade, nämligen kommandörerna C. G. V. Bretzner och C. E. Smith samt konteramiralen C. M. Ingelman, är att märka, att ingen av nämnde officerare, såsom revisorerna också påvisat, innehaft sin vid avskedet innehavda befattning i minst 2 år på stat. Alla tre hade emellertid uppnått de levnads- och tjänstår, som erfordras för erhållande av pension ur pensionskassan och vore sålunda jämlikt 12 § 4 mom. av nådiga reglementet för flottans pensionskassa och 4:e punkten i gällande pensioneringsgrunder berättigade till pension i närmast lägre lönegrad. Förste marinläkaren C. J. A. Kjellberg har däremot under mer än två år på

stat innehaft lön som förste marinläkare, vadan enligt gällande bestämmelser någon rätt för honom att komma i åtnjutande av pension i närmast lägre grad eller såsom marinläkare av 1:a graden icke förefinnes. Då i de av revisorerna påpekade fallen förhållandena sålunda varit helt olika mot i fråga om förste marinläkare Kjellberg, har direktionen saknat anledning att i sitt utlåtande rörande dennes pensionsrätt framhålla desamma.»

Uti utlåtande den 22 mars 1918, i anledning av vad i ett av chefen för marinstaben anhängiggjort ärende angående vissa föreskrifter för tjänsteställning och befordran för officerare och vederlikar inom marinen anförts i fråga om ändring i gällande bestämmelser angående pensionering av marinens personal, hade direktionen emellertid tillstyrkt, att i gällande pensioneringsgrunder för flottans befäl och underbefäl med vederlikar efter punkt 5 skulle insättas en ny punkt 5 $\frac{1}{2}$, så lydande:

»Den, som vid avskedstagande icke uppnått de levnads- och tjänstår, som erfordras för fyllnadspension efter den lönegrad, han innehar, skall vara berättigad till fyllnadspension i den högsta lönegrad, inom vilken han uppfyllt villkoren för sådan pensions erhållande.»

Med anledning av vad sålunda förekommit hade fullmäktige beslutat tillstyrka den av direktionen sålunda föreslagna bestämmelsens intagande i gällande pensioneringsgrunder, varom fullmäktige avgivit särskild underdånig framställning till Kungl. Maj:t.

Stats-
kontorets ut-
låtande den
30 januari
1919.

Statskontoret har därefter den 30 januari 1919 avgivit utlåtande och därvid — med hänvisning till ovan omförmälda, av ämbetsverket den 30 augusti 1917 och den 2 maj 1918 avgivna utlåtanden — anført, att statskontoret, som i sistnämnda utlåtande redan uttalat sig för lämpligheten att i förvarande hänseende bleve för marinens personal gällande samma bestämmelser som för arméns personal, ansåge sig vid det förhållande att en snar lösning av ifrågavarande spörsmål syntes vara av behovet påkallad och då frågan om fullständig omläggning av det militära pensionsväsendet icke torde befinna sig i det fullt utredda skick, att densamma kunde väntas bliva inom den närmaste tiden avgjord, icke böra vidhålla sina i omförmälda utlåtanden uttalade betänkligheter mot vidtagande av några partiella ändringar i pensioneringsgrunderna för marinens personal. Vid sådant förhållande och då statskontoret icke funne något att erinra mot det av direktionen över flottans pensionskassa framlagda förslag rörande tillägg till samma pensioneringsgrunder, varigenom pensionsförhållandena skulle bliva på tillfredsställande sätt ordnade för dem, som i likhet med sökanden icke uppfyllt villkoren för fyllnadspension i innehavande befattning men väl de villkor, som för sådan förmån stad-

gades för den lägre befattning, som förut innehafts, hemställde statskontoret, att Kungl. Maj:t måtte göra framställning till riksdagen om godkännande av det föreslagna tillägget till pensioneringsgrunderna för marinens personal.

Över fullmäktiges i flottans pensionskassa berättelse i ovan nämnd del har marinförvaltningen den 6 februari 1919 avgivit följande utlåtande.

Marinförvaltningens utlåtande den 6 februari 1919.

Först under de senare åren hade Kungl. Maj:t inhämtat utlåtande från marinförvaltningen i ärenden angående rätt till pension från flottans pensionskassa, vilka ärenden dessförinnan avgjorts på yttrande enbart från direktionen för nämnda kassa. Sålunda hade marinförvaltningen icke haft tillfälle avgiva utlåtande vid beredningen av de i omförmälda revisionsberättelse anförda ärenden rörande pensioner åt kommendörerna Smith och Bretzner samt konteramiralen Ingelman.

Bestämmelserna om fyllnadspension återfunnes huvudsakligen i de genom kungörelse den 24 november 1876 fastställda grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar. Där uttalades i punkten 5, bland annat, att fyllnadspension utginge endast till den, som vid avskedstagandet uppnått viss levnadsålder, olika beständ för olika grader. För sin del funne marinförvaltningen det vara otvetydigt, att, i brist på en kompletterande bestämmelse, fyllnadspension icke utginge till den, som icke vid avskedet uppnått nämnda ålder. En dylik subsidiär föreskrift, som i punkten 4 vore för visst fall given beträffande kassapensionen, upptoge grunderna icke för fyllnadspensionen. Emellertid hade Kungl. Maj:t i de ovan uppräknade fallen tilldelat fyllnadspension åt personer, som icke uppnått den i resp. grader föreskrivna levnadsåldern. Detta torde dock icke föranleda till det antagandet, att pensioneringsföreskrifterna skulle givas annan tolkning än den, som här anförts. I följd av grundernas ifrågavarande innehåll komme sålunda exempelvis en flaggman, som avginge före uppnådda 65 levnadsår, över huvud taget icke i åtnjutande av fyllnadspension.

En dylik konsekvens torde vid pensioneringsgrundernas avfattande icke varit insedd. Till stöd därför finge marinförvaltningen anförda följande. Fyllnadspension hade införts första gången genom nådigt cirkulär den 20 november 1860. Därmed hade avsetts en förbättring med statens medel av den pension, som kom personal vid flottan till del genom delägarskap i amiralitetskrigsmanskassan. För att erhålla fyllnadspension fordrades dels att vederbörande skulle vara berättigad till pension ur

krigsmanskassan, dels ock vissa särskilda villkor. Av hithörande bestämmelser finge marinförvaltningen åberopa följande.

»1:o) Pensionerna, sådane de här ofwan efter innehafwande, löner blifwit bestämde, kunna endast tilldelas hädanefter afskedstagande och till pension ur Amiralitets Krigsmans-Cassan berättigade, Amiraler först wid 65, Commendörer med vederlikar äfwensom Civile Embets- och Tjenstemän wid 60 samt alla öfrige wid 55 års ålder, dock icke förrän lönen innehafts af Amiraler i 5 och af öfrige i 2 års tid.

2:o) Den, som till pension ur Amiralitets Krigsmans-Cassan är berättigad, men, enligt förestående punkt, icke kan erhålla sådan pension, som genom nya pensions-staten är efter hans innehafwande lön bestämd, äger att wid afskedstagandet undfå fyllnadspension efter samma stat i mån af den lön, som han sednast under minst 2:ne år innehafvt.»

Härav framginge, att fyllnadspension skulle bestämmas efter uppgjord stat i förhållande till lönen, och att, om villkoren enligt den ovan intagna punkten 1 icke vore fyllda, skulle fyllnadspension utgå efter den lön, vederbörande »senast» under minst två år innehafvt. Såsom av ordalydelsen inhämtades, gällde denna föreskrift även för det fall, att villkoret angående levnadsåldern ej vore uppfyllt.

• Vid överlämnande av förslaget till nu gällande pensioneringsgrunder hade de för ordnande av flottans pensionsväsen tillsatta kommitterade anført, bland annat, att de icke ansett sig böra upptaga stadgandet i förenämnda cirkulär, »att amiral skall i fem år och övriga i två år innehafvt den lön, varefter fyllnadspension får beräknas». Någon annan ändring i ovan anförda villkor för åtnjutande av fyllnadspension syntes icke hava varit ifrågasatt. I förslaget ifråga hade emellertid uteslutits ej blott nämnda villkor utan även punkten 2 härövan, vilken dock haft tillämpning jämväl på det kvarstående villkoret om viss levnadsålder; och 1876 års kungörelse hade utfärdats i enlighet därmed.

Det vore givetvis av betydelse att undersöka, huru det i motsvarande fall ställde sig vid de likartade förhållandena inom armén. Enligt gällande, den 22 juni 1877 fastställda grunder för pensionering av arméns befäl och underbefäl med vederlikar gällde som villkor för erhållande av fyllnadspension vid armén att vid avskedet hava uppnått viss levnadsålder, olika för olika grader; men det vore dessutom bestämt (§ 4), att den, som ej uppnått nämnda ålder, men fyllt villkoren för fyllnadspension i lägre grad, skulle undfå sådan pension i den högsta grad, däri villkoren blivit fyllda.

Ett motsvarande stadgande hade även varit upptagit i det förslag till pensioneringsgrunder för armén, som förelades 1876 års riksdag

men då ej blev antaget, nämligen beträffande »full pension», motsvarande kassapension + fyllnadspension. Att man icke avsett någon olikhet i förevarande hänseende mellan pensioneringsgrunderna för armén och marinen framginge av chefens för sjöförvarsdepartementet yttrande vid behandling i statsrådet av frågan om marinens pensionsväsen den 31 januari 1876 (bilagt proposition nr 27 till 1876 års riksdag). Han hade därvid uttryckligen åberopat, förutom i vissa angivna delar, varom nu icke vore fråga, de av Kungl. Maj:t gillade bestämmelserna för arméns pensionering.

Av det sagda torde få slutas, att bestämmelserna om fyllnadspensions erhållande vid marinen vore behäftade med en icke avsedd lucka i fråga om villkoret av en viss uppnådd levnadsålder.

På grund av vad sålunda anförts och utretts syntes det marinförvaltningen föreligga avgörande skäl för införande, under riksdagens medverkan, av den tilläggsbestämmelse till gällande grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar, varom direktionen över flottans pensionskassa gjort framställning.

Beträffande förste marinläkaren C. J. A. Kjellbergs ansökan om förbättrade pensionsförmåner finge marinförvaltningen vidhålla det utlåtande, som ämbetsverket den 3 oktober 1918 avgivit i nämnda ärende.

De sakkunniga, som jämlikt nådigt bemyndigande den 14 juni 1918 tillkallats för att inom lantförsvars- och sjöförvarsdepartementen biträda med verkställande av utredning och utarbetande av förslag rörande definitiv lönereglering för arméns och marinens personal, hava den 17 februari 1919 inkommit med följande utlåtande i ärendet.

Arméns och
marinens
avlönings-
sakkunnigas
utlåtande den
17 februari
1919.

De sakkunniga ansåge det önskvärt, att i grunderna för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar sådan ändring komme till stånd, att förbättrade pensionsförmåner bereddeshavare, vilka avginge från tjänsten under sådana förhållanden, som nu föreläge beträffande förste marinläkaren Kjellberg. Emellertid funne sig de sakkunniga icke kunna för sin del förorda, att det av direktionen över flottans pensionskassa avgivna förslaget rörande tillägg till berörda pensioneringsgrunder i oförändrad form vunno bifall.

Såvitt framginge av vissa i ärendet avgivna yttranden, skulle genom detta förslag likställighet komma att i förevarande hänseende åvägbringas mellan arméns och marinens ifrågavarande personal. En dylik likställighet torde emellertid icke på denna väg vinnas.

Genom de för arméns befäl och underbefäl med vederlikar fastställda pensioneringsgrunderna vore stadgat, att »den, som ej uppnått den levnadsålder och tjänstetid, som erfordras för erhållande av fyllnadspension inom hans innehavande grad, men väl den levnadsålder och tjänstetid, som för en lägre grad äro för pensionsrätt bestämda, må kunna avgå med sådan pension i den högsta grad, inom vilken han uppfyllt villkoren för pensionens erhållande». Enligt vad de sakkunniga inhämtat, tillämpades denna bestämmelse så, att fyllnadspensionen utginge med det belopp, som erfordrades för att vederbörande skulle, med inräknande av den honom tillkommande kassapensionen, såsom totalpension erhålla ett belopp, motsvarande summan av pension och fyllnadspension i den lägre tjänstegraden. I olikhet härmed skulle, vid bifall till det föreliggande förslaget av direktionen över flottans pensionskassa, för marinens personal pension och fyllnadspension komma att var för sig utgå med det belopp, som motsvarade den högsta tjänstegrad, i vilken den avgående uppfyllt villkoren för erhållande av pension resp. fyllnadspension.

Enligt de sakkunnigas mening borde det ifrågasatta tillägget till pensioneringsgrunderna för flottans befäl och underbefäl med vederlikar icke givas större räckvidd, än att därigenom arméns och marinens ifrågavarande personal likställdes beträffande totalpensionens belopp, och syntes fördenskull nämnda tillägg böra erhålla följande avfattning:

»Den, som vid avskedstagande icke uppfyllt villkoren för erhållande av pension och fyllnadspension efter den lönegrad, han innehar, skall vara berättigad till pension och fyllnadspension i den högsta lönegrad, inom vilken han uppfyllt villkoren för pensions och fyllnadspensions erhållande.»

Genom ett dylikt stadgande skulle givetvis icke någon inskränkning ske i den pensionsrätt, som redan enligt de nu gällande pensioneringsgrunderna kunde under olika förutsättningar tillkomma vederbörande personal.

*Departements-
chefens
yttrande.*

Såsom av den nu lämnade redogörelsen framgår, överensstämma pensioneringsgrunderna för arméns och marinens befäl och underbefäl med vederlikar bland annat däri, att pensionen utgöres av dels s. k. kassapension och dels fyllnadspension, samt att för erhållande av fyllnadspension vissa villkor i avseende å uppnådd levnadsålder äro uppställda. Däremot skilja sig bestämmelserna såtillvida, att i de för arméns ifrågavarande personal fastställda pensioneringsgrunder finnes un-

der punkt 4 intagen föreskrift att den, som ej uppnått den levnadsålder och tjänstetid, som erfordras för erhållande av fyllnadspension inom hans innehavande grad, men väl den levnadsålder och tjänstetid, som för en lägre grad äro för pensionsrätt bestämda, må kunna avgå med sådan pension i den högsta grad, inom vilken han uppfyllt villkoren för pensions erhållande, under det att i de för marinens personal meddelade pensionsbestämmelser någon häremot svarande föreskrift ej finnes meddelad. Avsaknaden av sådan föreskrift läser för ifrågavarande, marinen tillhörande befattningshavare vid en noggrann tillämpning av gällande bestämmelser medföra, att den, som avgår ur tjänst före uppnåendet av den för erhållande av fyllnadspension i innehavande beställning stadgade levnadsåldern, ej kan tilldelas sådan pension utan får åtnöja sig med kassapensionen, alltså mindre än totalpensionen i närmast lägre lönegrad.

Att man vid avfattandet av nu gällande grunder för pensionering av arméns resp. marinens personal alls icke avsett att giva skiljaktiga stadganden i förevarande punkt synes, på sätt marinförvaltningen också framhållit i sitt utlåtande den 6 februari 1919, vara påtagligt. Fastmera torde, såsom marinförvaltningen i samma utlåtande antytt, den bristande överensstämmelsen hava föranletts därav, att vissa äldre, genom nådigt cirkulär den 20 november 1860 givna bestämmelser om fyllnadspension för marinens personal, vilka på nu åsyftat sätt reglerat denna pension, vid redigerandet av de år 1876 fastställda pensioneringsgrunderna för berörda personal efter allt att döma oavsiktligt bortfallit. Det må också framhållas att sakkunniga för det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering i sitt den 3 november 1917 avgivna betänkande, II, under kap. III, som innehåller särskilda bestämmelser angående innehavare av ordinarie militär eller civilmilitär tjänst, upptagit ett stadgande om rätt i vissa fall till pension, beräknad efter lägre tjänst än den, som innehaves vid avgången, i nära överensstämmelse med nu gällande stadgande i pensioneringsgrunderna för arméns personal, utan att, såvitt av betänkandet framgår, de sakkunniga därmed ansett sig för marinens personals vidkommande hava föreslagit något nytt.

I betraktande av sålunda föreliggande omständigheter synas mig billighet och rättvisa fordra, att — såsom numera även statskontoret i likhet med övriga myndigheter tillstyrkt — åtgärder omedelbart vidtagas för att bereda marinens befäl och underbefäl med vederlikar enahanda möjlighet till erhållande av fyllnadspension, som föreligger för motsvarande befattningshavare vid armén. Närmast låge då att, på sätt direktionen över flottans pensionskassa föreslagit, i pensioneringsgrunderna för

nämnda personal införa ett stadgande, motsvarande ovanberörda, under punkt 4 i pensioneringsgrunderna för arméns befäl och underbefäl med vederlikar givna bestämmelse.

De sakkunniga angående lönereglering för arméns och marinens personal hava emellertid i sitt utlåtande meddelat, att, enligt vad de sakkunnige inhämtat, denna bestämmelse så tillämpas, att fyllnadspensionen utgår med det belopp, som erfordras för att vederbörande skall, med inräknande av den honom tillkommande kassapensionen, såsom totalpension erhålla ett belopp, motsvarande summan av pension och fyllnadspension i den lägre tjänstegraden. I olikhet härmed skulle, vid bifall till det av direktionen över flottans pensionskassa framlagda förslaget, för marinens personal pension och fyllnadspension komma att var för sig utgå med det belopp, som motsvarade den högsta tjänstegrad, å vilken den avgående uppfyllt villkoren för erhållande av pension resp. fyllnadspension.

Enligt de sakkunnigas mening borde det ifrågasatta tillägget till pensioneringsgrunderna för flottans befäl och underbefäl med vederlikar icke givas större räckvidd, än att därigenom arméns och marinens ifrågavarande personal likställdes beträffande totalpensionens belopp. De sakkunniga hava därför ansett, att nämnda tillägg borde erhålla följande avfattning:

»Den, som vid avskedstagande icke uppfyllt villkoren för erhållande av pension och fyllnadspension efter den lönegrad, han innehar, skall vara berättigad till pension och fyllnadspension i den högsta lönegrad, inom vilken han uppfyllt villkoren för pensions och fyllnadspensions erhållande.»

Med hänsyn till vad sålunda blivit upplyst torde det av de sakkunniga föreslagna stadgandet bäst fylla det avsedda ändamålet.

Genom ett dylikt stadgande skulle, såsom även av de sakkunniga framhållits, givetvis icke någon inskränkning ske i den pensionsrätt, som redan enligt de nu gällande pensioneringsgrunderna kan under olika förutsättningar tillkomma vederbörande personal.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att i de av Kungl. Maj:t med riksdagen antagna, i kungörelse den 24 november 1876 innefattade grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar m. m. må införas en ny punkt 5^{1/2} med följande lydelse:

5¹/₂.

Den, som vid avskedstagandet icke uppfyllt villkoren för erhållande av pension och fyllnadspension efter den lönegrad, han innehar, skall vara berättigad till pension och fyllnadspension i den högsta lönegrad, inom vilken han uppfyllt villkoren för pensions och fyllnadspensions erhållande.

Till denna departementschefens hemställan, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

P. T. Wiesel.
